

Markéta Šichtařová: Co se to děje s úroky?!

- editor007 | 21. března 2024

ČESKO: Už tento týden bude znovu Česká národní banka rozhodovat o nastavení jejich úrokových sazeb. A ekonomové ve svých reportech skoro o ničem jiném nemluví.

Možná si říkáte, proč taková obsese úrokovými sazbami? Když stejně jejich snížení je většinou tak malé, že „se to skoro ani nepozná“. Nu, podle vzoru „malý krok člověka, velký skok pro lidstvo“, i úprava úrokových sazeb centrálních bank má na ekonomiku mnohem zásadnější dopady, než by se na první pohled mohlo zdát.

Začněme tím, že centrální banka má ještě větší vliv na ekonomiku než vláda, jakkoliv většina lidí se domnívá opak. (A rozhodně dokáže ekonomiku ovlivňovat *rychleji* než vláda; stačí jí k tomu jedno hlasování bankovní rady. Naproti tomu vláda, která chce prosadit nějaký zákon, je odkázána na zdoluhavý legislativní proces, než zákon projde parlamentem.) A centrální banka má v podstatě tři možnosti, jak ekonomiku ovlivňovat. První je změna úrokových sazeb, druhou je ovlivňování devizového kurzu (třeba intervencemi) a třetí možností je tisk peněz třeba skrze tzv. kvantitativní uvolňování. (Tady musím poznamenat, že všechny tyto tři nástroje jsou provázané a částečně se překrývají a například změna úrokových sazeb *současně také* ovlivňuje kurz a současně množství peněz v oběhu.)

Když řekneme, že to bylo právě především navýšení množství peněz v poběhu, co u nás vyvolalo v jednu chvíli až 18procentní inflaci, začne být jasné, jak mocné tyto nástroje jsou. Po nějakou dobu centrální banka zařadila zpětný chod, úrokové sazby zvyšovala a peníze z oběhu zase stahovala, aby tím inflaci snižovala. Ale toto období už skočilo a teď už zase jsme v „klasickém“ režimu snižování úrokových sazeb – a tedy v podstatě pouštění peněz zpět do oběhu. A nyní se hraje o to, jak tento mocný nástroj správně nadávkovat.

Pokud bychom úrokové sazby snižovali příliš pomalu, dlužníci by brzy začali mít velké problémy své úvěry splácet, průmysl by brzdil ještě rychleji, než brzdil dosud, a došlo by dříve či později k propadu ekonomiky. Pokud bychom naopak úrokové sazby snižovali moc rychle, inflace by se mohla vrátit s novou silou.

A to není strašení, to je tvrdý fakt. Ukazuje se totiž, že cena elektřiny u nás je korelovaná ani ne tak s množstvím vyprodukované elektřiny, jako spíš s množstvím spotřebované elektřiny. A poptávka po elektřině u nás v posledním roce výrazně poklesla, protože zpomalil průmysl v Česku i v Německu. Ale pokud bychom například rapidně snížili úrokové sazby, ulevili podnikům, podniky by začaly více vyrábět a průmysl by se opět rozjel, okamžitě by vzrostla poptávka po energii, zejména elektřině. Jenomže provozovat uhelné a plynové elektrárny se ekonomicky (krom jiného i kvůli nesmyslné ceně emisních povolenek) přestává vyplácet, tedy nabídka elektřiny nestoupne, protože jí víc nemá kdo vyrobit. A tak by opět došlo k nedostatku elektřiny a rychle by stoupla její cena – a s tím i inflace!

A tady vidíte, že situace je do značné míry neřešitelná. Buď budou vysoké úroky dusit dlužníky a průmysl, bude nízká poptávka po elektřině, a bude tedy cenová hladina jakžtakž pod kontrolou, anebo pojede průmysl, k tomu budou nízké úrokové sazby, bude vysoká poptávka po elektřině – a opět bude vysoká inflace.

Tak proto jsou všichni tolik nervózní z toho, jak tento týden ČNB rozhodne.

AUTOR: Markéta Šichtařová

ZDROJ: Blog iDnes